

Ivan Šegota – moreplovac s bioetikom u koferu Komemorativna poruka

Poštovani kolega Muzur,

u nemogućnosti da osobno prisustvujem komemoraciji za profesora Ivana Šegotu, molio bih Vas da izraze sućuti prenesete njegovoj obitelji, njegovim suradnicima i prijateljima te predstavnicima i tijelima Medicinskog fakulteta, na kojem je djelovao kao znanstvenik i nastavnik.

Možemo reći da je Ivan Šegota bio čovjek koji je u jednoj osobi proživio više posebnih života. Zato bi za stvaranje cjelovite slike njegove osobe i njegova djela bilo nužno objediniti perspektive svih onih koji su s njime dijelili njegove posebne živote. Imao sam blagodat dijeliti s njime onaj njegov život koji se izdvojio po važnosti i koji je postao poantom njegova ukupnog života. Bio je to Ivan Šegota kao bioetičar.

Moreplovac koji je bioetiku nosio u svom famoznom koferu pristao je u Rijeci na molu Katedre za društvene znanosti Medicinskog fakulteta. Vjerojatno ni sam nije

slutio u kojoj će mjeri je to novo tlo postati plodonosno za razvoj bioetike. Bioetika "iz njegova kofera", koju je kao urednik reprezentativnog bloka u časopisu *Društvena istraživanja* 1996. godine predstavio kao "novu medicinsku etiku", upravo je u Hrvatskoj kroz iduće desetljeće prošla intenzivnu razvojnu preobrazbu i dosegla viši stadij "integrativne bioetike". Taj velebni razvojni luk povijesti bioetike, luk potterovski građenog "mosta prema budućnosti" zapravo je već posvećen uspomeni na Ivana Šegotu samim naslovom spomen-zbornika kojim se Hrvatsko bioetičko društvo nastojalo odužiti svom prvom predsjedniku i kasnije počasnom predsjedniku, u povodu njegova 70. rođendana. Spomen-zbornik, naime, nosi naslov *Od nove medicinske etike do integrativne bioetike*, dok je sam graditeljski doprinos Ivana Šegote u predgovoru istog zbornika opisan riječima Luke Tomaševića:

"U publikacijama koje je stvarao i uređivao, te u izlaganjima i raspravama, profesor Šegota stalno je proširivao krug bioetičkih tema, otvarao prostor za različite bioetičke pristupe i različite kulture, te je time pridonio ideji 'integrativne bioetike', koja se razvila upravo u Hrvatskoj i koja se, u sklopu bioetičke suradnje u području jugoistočne i središnje Europe, etablirala kao inovativni i prepoznatljivo europski koncept bioetike".

U tužnom trenutku ovozemnog rastanka možemo se utješiti sviješću da Ivan Šegota neće iščeznuti iz naših života. Onaj najbolji dio njega nastavit će živjeti u ostvarenom njegovu djelu, u idejama koje je inicirao, institucijama koje je stvarao i u svima nama koji smo, faktično i idejno, dijelili s njime najvišu bioetičku vrijednost - univerzalnu i kozmičku vrijednost Života.

prof. dr. sc. Ante Čović
Predsjednik Hrvatskoga bioetičkog društva
Predstojnik Katedre za etiku
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Ivan Šegota (1938.–2011.): sjećanja na razmeđu objektivnog i subjektivnog

Svi koji su imali privilegij upoznati Ivana Šegotu, pa makar i pod njegove stare dane, poput mene, vjerojatno će se složiti da ga se ne može svesti pod jednu definiciju ili rubriku, a kamoli pod jednu profesiju. Njegov je život, da se poslužimo riječima Isaiaha Berlina, bio život intelektualnog taksista koji bi zatečenog sugovornika odvezio u nekom svom pravcu. Kada bi čovjek baš insistirao da mu na kamen ukleše jednu riječ, možda bi se najlakše odlučio nazvati ga novinarom: ne izvjestiteljem već istraživačem, ne prenositeljem nego tragačem i pomalo avanturistom, opčinjenim *novim*.

Njegov je put započeo 20. veljače 1938. u Stinici kod Senja. (I posljednji put kada smo, u kombiju na putu za Rab, onuda prolazili, živnuo je kao ozračen i okretao se na sve strane pokazujući čas Alan, čas Šegote, pričajući o zapuštenoj žičari za trupce.) Ostavši krajem Drugoga svjetskog rata bez roditelja, kad su mu bili najpotrebniji, osnovnu školu završio je u Zagrebu, a srednju pomorsku u Bakru. Maštovitost, snalažljivost i neposrednost, koje će ga odlikovati cijelog života, po svoj su mu prilici usađene baš u tom periodu najvećih egzistencijalnih kušnji. Već tada piše za *Novi list*, a kasnije, maturiravši, i za *Radio Zagreb*. Godinu dana plovi, da bi se brzo potom skrasio u redakciji *Vjesnika* kao suradnik gospodarske i unutarnjopolitičke rubrike. Kao noćni urednik, pak, komunicira s gluhoonijemim tiskarom koji će ga, mnogo kasnije, inspirirati za bioetičke projekte. Sredinom 1960-ih studira i diplomira na Fakultetu političkih znanosti, nastavljajući raditi u *Vjesniku*. U Rijeku dolazi kao dopisnik 1969., a pet godina kasnije magistrira na temu "Funkcija i disfunkcija sastanaka kao temeljnog oblika društvene aktivnosti u samoupravnom socijalizmu, s posebnim osvrtom na praksu brodogradilišta *3. maj* u Rijeci": nije teško zamisliti koliko je polemika, kritika i osuda mogao izazvati ovaj rad, praćen desecima intervjuja i reakcija u novinama i na televiziji, kasnije pretočen u knjigu *Neproductivni sastanci*. I sam Josip Broz Tito bio je, navodno, ljut na tog Šegotu koji se drznuo raščlanjivati neraščlanjivo, ali ga je smirila Ivanova kolegica Dara Janeković u jednom opuštenijem brijunskom razgovoru. Od 1976. radi na riječkom Medicinskom fakultetu, gdje predaje društveno-humanističke predmete tipične za ona vremena, a 1982. i doktorira u Beogradu. Paralelno s prvim akademskim iskustvima uspinje se i na političkoj ljestvici, postaje članom i izvršnim sekretarom Centralnog

komiteta Saveza komunista Hrvatske, zastupnikom u Društveno-političkom vijeću Sabora i predavačem na Političkoj školi u Kumrovcu.

Na ovom našem Fakultetu Ivan Šegota osnovao je Katedru za društvene znanosti i vodio je 32 sljedeće godine. Nije tu bilo samo lijepih dana: početkom 1990-ih, njegova je politička karijera, u očima nekih, manje strpljivih, postala bremenom koje je trebalo pomoći da se revolucija društva prenese i na revoluciju Katedre i Fakulteta. Ali, na iznenađenje onih koji su priželjkivali njegovu predaju, Šegota pokazuje frapantnu genijalnost: ne odričući se ljevičarstva i potpuno lišen straha od novoga, on još jednom prelazi Atlantik i donosi iz Amerike kofere pune fotokopija i adresar pun presudnih kontakata. Danas znamo da je u tim koferima unijeta u Hrvatsku bioetika. U samo nekoliko godina, Ivan Šegota postaje jednim od ne tako brojnih korespondenata i posljednjih uzdanika Van Rensselaera Pottera (za kojega se tada još vjerovalo da je "izumio" bioetiku), ulazi s "Riječkim modelom bioetičke edukacije" u drugo izdanje *Enciklopedije bioetike*, organizira, prvi u Hrvatskoj, nastavu iz medicinsko-etičkih i bioetičkih predmeta, pokreće časopise *Etika i medicina* i, uglavnom studentske, *Bioetičke sveske*, djelatnica njegove Katedre brani prvu doktorsku disertaciju na temu bioetike u Hrvatskoj, utemeljuju se "Riječki dani bioetike" i okrugli stolovi koji bez prekida traju do današnjeg dana. Kulminaciju utjecaja i priznanja doživio je 2008., privukavši u Rijeku i Opatiju 9. svjetski kongres bioetičara. Mreža koju je stvorio, od Japana, Malezije i Indije, preko Rusije do Amerike i Brazila, njegova je mreža koju se ne može tek tako naslijediti: to su ljudi koji su u Ivanu Šegoti gledali ne samo pionira jedne discipline, već osobnog prijatelja s kojime se surađuje, putuje i kumuje na vjenčanjima.

Deseci članaka objavljenih diljem svijeta, uređeni zbornici i časopisi, konferencije na koje je pozivan, društva koja je osnivao – među njima i Hrvatsko bioetičko društvo i Međunarodno društvo za kliničku bioetiku, povjerenstva u kojima je radio – sve to, međutim, nije dovoljno da ispriča priču o Ivanu Šegoti: priču o hipnotizirajućim očima Josipa Broza Tita, o pacificiranju političke krize u Glini 1980-ih, o pisanju govora za Račana i ideji napuštanja Kongresa SKJ siječnja 1990., o tisućama knjiga koje je priskrbio pišući u svijet iz ratom pritisnute Hrvatske, o korenju potpredsjednika Vlade Uzelca da mu šesir smiješno stoji...

Ivan Šegota povukao se u mirovinu sa 70 godina, kao redoviti profesor u trajnom zvanju kojeg će Sveučilište imenovati svojim emeritom. Dolazit će i kasnije na Katedru često, izdati udžbenik hrvatskoga medicinskoga znakovnog jezika kao svoju petu knjigu, pritisnut već, doduše, sve slabijim vidom i kondicijom. (I to će, prirodno, za njega biti predmetom šale, osobito kada ustvrdi da mu se uvijek događa ono što počne proučavati, pa zato razmišlja da počne proučavati i intimnije stvari.) Odgoj generacija uvijek je, tipično novinarski, kombinirao s pokušajem odgajanja javnosti,

publicirajući popularizacijske članke u raznim tiskovinama. Nagrada za životno djelo, koju mu je dodijelio Grad Rijeka, stoga nije nagrada znanstveniku odvojenom od svijeta, već misionaru plemenite misli.

Moglo bi se Ivanu Šegoti koješta prigovoriti: griješio je kao što griješi svaki strastven čovjek. Suradnike je birao više dušom, a prema vlastitim idejama se odnosio prilično nehajno, bacajući ih na stol pred sugovornika kao da se radi o handu u igri remija. Jednom je to bila distanzija, drugi puta Fritz Jahr, pravi otac bioetike, treći put komunikacija s gluhima, koju će ovaj Fakultet prigrliti kao vlastitu prepoznatljivost, da bi najzad odnekud prokuljao i velebitski ljekoviti ozon: čovjek bi tek uronio u jednu ideju, a Ivan Šegota bi već kucao na vrata s drugom. Ta vrckava vedrina, koju je unosio u sobu kao auru, navodi me na pomisao da će jednom, kada ga opet sretnem na nekoj poljani o kojoj ne znamo ništa, na nekom mjestu za koje se, ljudski, nadamo da je bolje, umjesto pozdrava izustiti svoje uobičajeno: "Čuj, imam jednu ideju..."

izv. prof. dr. sc. **Amir Muzur**
Pročelnik Katedre za društvene i
humanističke znanosti u medicini
Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Na *e-mail* adresu mr. sc. Gordane Pelčić, glavne tajnice Međunarodnog društva za kliničku bioetiku (ISCB), koja je utemeljivače tog Društva i bliske suradnike prof. Ivana Šegote u području kliničke bioetike obavijestila o njegovoj smrti, pristigli su sljedeći izrazi sućuti i kratka podsjećanja na lik i djelo prof. Šegote. Suglasnošću autora objavljujemo ih u ovoj rubrici.

Dear friends:

It is indeed a very sad notice which affected me a lot since it is 20 years I have accompanied Ivan Segota in the bioethics field . We all appreciated his strong will to promote the development of bioethics in Croatia as well as internationnally. He was also aware of the importance to pass the bioethics flag to his students and has developed a world wide network of bioethicists involved in clinical ethics. Moreover, bioethics was for him a concrete symbol of true friendship and a way to show his hospitality towards his friends. I was lucky to enjoy several times this very special atmosphere which surrounded all seminars and meetings he organised and I am deeply indebted to him for maintaining this humanistic approach. Please, be my messenger to his family, friends and colleagues to express my warmest sympathy in this moment of sorrow and sadness. And be sure that we will remember him as a European pillar of the expansion of European bioethics. He also played a specific role in Croatia and I would like, as the former special adviser for bioethics to the Secretary general of the Council of Europe, to testify about this important role. You can of course use this message for public ceremony if you feel necessary.

With all my best best,
Judge **Christian Byk**
Secretary General,
International Association of Law,
Ethics and Science France

Dear Colleagues & Friends of Dr. Segota:

While I never got to know Dr. Segota as a personal friend, I did meet him, as I attended the Bioethics conference in Croatia as a representative of my late mentor, Dr. Van R. Potter, the man who coined the terms, "Bioethics"; "Global and Deep Bioethics". Dr. Potter often mentioned Dr. Segota to me during our usual conversations, as a person who was trying to implement Dr. Potter's vision of "Global Bioethics". Therefore, following the suggestion of Dr. Tai, I think it would be fitting to honor Dr. Segota in such a manner to help sustain the "Global Bioethics" philosophy, especially at the critic moment in the global situation of human inequalities and suffering, ecological destruction and ethnic/religious turmoil. To lose two figures of the movement of Global Bioethics, at a time when it still has not yet reached the consciousness of either the world's political or religious leaders or the general public of all cultures, would be tragic if we cannot mark their contributions with a concrete demonstration of their contributions. To the family and close friends of Dr. Segota, let me lend my condolences.

Most sincerely,

James E. Trosko

Department of Pediatrics/Human Development
College of Human Medicine
Michigan State University

Dear friends

I'm sorry for the sad information ... thanks to share this with us.

A big hug to all team.

Sincerely yours

Salvador Ribas Ribas

Institut Borja de Bioètica,
Universitat Ramon Llull,
Esplugues de Llobregat,
Barcelona, Spain

Dear friends

thank you for the sad notice. Professor Segota was a great man and a visionary, a role model for many of us. I will not forget him. His work and vision will live on in his friends and disciples.

With all best wishes to you and everyone, also for the new year, your

Hans-Martin Sass

Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, USA;
Kennedy Institute of Ethics, Washington DC, USA;
Peoples University of China;
Ruhr University, Bochum, Germany

Dear friends

Sad news on the first day of New Year. Please convey my deep condolence to the family and friends of Prof. Segota.

Song Sang-yong

The Korean Academy of Science and Technology
Republic of Korea

Dear friends

Too sad news from Croatia on the first day of 2012. My condolences to all...
Prof. Segota was an extremely nice man. We, Japanese group loved him very much.
I commemorate him by a moment of silence now.

Tsuyoshi Awaya

Graduate School of Medicine and Dentistry
Okayama University Japan

Dear friends:

Regrettably, the first news I received from abroad in the new year is very-very sad one. My close friend Ivan had gone to his last home. My condolences to his relatives and friends, to all of us.

Boris Yudin

Russian Academy of Sciences (RAS)
Moscow, Russia

Dear friends from Croatia,

For such a nice man, the resting place is his second home now. Although he is no longer among us, the memory of an extremely nice and great man will never die. May the blessings of the Lord always be upon him...

Anisah Malaysia

Anisah Che Ngah
Faculty of Law, University Kebangsaan,
Bengi, Malasia

Dear friends

Thank you for this very sad news. I hope that you are well.

George J. Agich

Bowling Green State University
Bowling Green, OH 43403, USA

Dear friends

I am terribly saddened by the news of the passing of a great friend Dr. Ivan Segota who initiated the ISCB. I was thinking he was enjoying his retirement but somehow he was passing in a quiet way. Should we plan a conference with a session attributed to his memory this year perhaps in Croatia? I haven't been in Croatia for at least three or four years. If such a conference is convened, I will certainly attend.

Gordana, please give my condolences to Mrs. Segota.

Michael, still in Taiwan.

Micheal Cheng-tek Tai

Chungshan Medical University Taichung
Taiwan